

LAUSUNTO

Helsinki 22.4.2014

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ

Viite: Lausuntopyyntö (21.3.2014) diaarinro STM034:00/2014

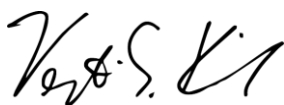
Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveystieteellinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 193 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä 64 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Liitteenä SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n lausunto yllä mainitusta asiasta.

Lisätietoja antaa erityisasiantuntija Ulla Saastamoinen, ulla.saastamoinen@soste.fi, puh. 050 5979442

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas
pääsihteeri

Anne Knaapi
johtaja

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Society for Social and Health

www.soste.fi

1. Yleistä

SOSTEn mielestä on hyvä, että lain muutosesityksessä edetään suuntaan, jolla pyritään lisäämään tukien oikeudenmukaista kohdentumista sekä tuen hakijoiden yhdenvertaista kohtelua. Voimassa oleva vammaisetuksista annettu laki jättää paljon tulkinnan varaa viranomaisille sekä lisätyötä hakijoille lukuisten selvitysten ja todistusten hankkimisessa. SOSTE pitää tärkeänä, että muutoksella pyritään helpottamaan ja selkeyttämään tuen hakemista mm. sillä, että nyt olevassa esityksessä etuuspäätöksiin vaikuttavat erityiskustannukset on määritelty laissa. Tämän johdosta hakija kykenisi nykyistä selkeämmin arvioimaan sitä, millaiset erityiskustannukset vaikuttavat tuen saamiseen. Vammaisetuksiin ja niiden myöntämiskäytäntöihin liittyy edelleenkin ongelmakohtia, joiden osalta SOSTE viittaa mm. Vammaisfoorumin ja Invalidiliiton asiasta antamiin lausuntoihin.

2. Tärkeää hakijoiden yhdenvertainen kohtelu

Tukien myöntämisen edellytykset ja kriteerit vaihtelevat nykykäytännön mukaan eri vammaisetuksissa ja niiden eri tasoilla. Edellytyksinä on ollut sairaudesta tai vammasta aiheutunut haitta ja sen myötä lisääntynyt avun, ohjauksen ja valvonnan tarve sekä hakijalle aiheutuvien erityiskustannusten määrä, nämä joko yhdessä tai erikseen tuen tasosta riippuen. Hallituksen esityksen mukaan ongelmaksi on muodostunut se, että erityiskustannusten painoarvo etuuksien myöntämisessä on kasvanut huomattavasti suhteessa muihin tuen myöntämisen edellytyksiin ja lisännyt hakijoiden eriarvoisuutta. Lisäksi alueellisilla eroilla on huomattu olevan vaikutuksia hakijan erityiskustannusten syntymiselle.

SOSTE pitää lähtökohtaisesti hyvänä tavoitteena selkeyttää tuen myöntämisen kriteereitä perustuen entistä enemmän hakijan sairauden/vamman aiheuttamaan haittaan ja siitä syntyviin avun, valvonnan ja ohjauksen tarpeisiin, eikä siihen, miten hän oman varallisuutensa tai asuinpaikkansa mukaisesti on pystynyt hankkimaan itselleen palveluita tai tukea, joista erityiskustannukset ovat kertyneet. Tämä periaate ei kuitenkaan saisi olla liian tiukka, vaan esim. monivammaisten ja vastaavien kohdalla pelkkien erityiskustannusten perusteellakin tulisi voida myöntää korotettuja tukia. Tärkeä ja olennainen asia on se, miten ja millaisiin kriteereihin perustuen haitta, avun, valvonnan ja ohjauksen tarve määritellään. Näiden määrittelyssä tulee nykyistä paremmin ottaa huomioon ensi sijaisesti kyseinen vamma/sairaus, sen aiheuttamat erityispiirteet ja tarpeet. Tässä useat vammais-/sairauskohtaiset järjestöt ovat kokeneet ongelmia. 16 vuotta täyttäneen perusvammaistuen myöntämisen osalta esitys on hyvä; hakijan ei tuen saamiseksi tarvitse esittää lääketieteellisesti todetun haitan lisäksi erityiskustannuksia, kuten nykyisen lain kohdalla on tilanne. Hallituksen esityksen mukaan tämä ohjaisi perustuen piiriin mm. osatyökykyisiä sekä nuoria mielenterveyden häiriöistä kärsiviä työtä tekeviä tai opiskelevia, joita lain olisi tarkoituskin tukea ja jotka ovat nyt suurelta osin jääneet tuen ulkopuolelle.

3. Erityiskustannusten kirjaaminen lakiin selkeyttää tukien myöntämistä, mutta kustannusten liian tiukka kytkeminen hoidollisiin toimenpiteisiin voi kapeuttaa henkilön arjessa selviytymistä.

Lain muutoksen tavoitteena on yhdenmukaistaa käytäntöä, jolla erityiskustannukset kaikissa kolmessa vammaisuuksissa otetaan huomioon. Tarkoituksena on, että kussakin kolmessa vammaisuuksissa erityiskustannuksilla on yhdenmukaisella tavalla alimman eli perustason tukea korottava vaikutus. Tällä hetkellä erityiskustannusten määritelmä on ollut yleispiirteinen, mikä on aiheuttanut erilaisia tulkintoja käsittelijästä riippuen. Hallituksen esityksessä lakiin on kirjattu uusi pykälä, jossa määritellään, millaisia erityiskustannuksia voidaan ottaa huomioon. Lain perusteluissa on myös mainittu, että kustannusten tulee olla välittömässä syy-yhteydessä sairauden/vamman hoitoon. Siinä myös todetaan, että erityiskustannusten painoarvon väheneminen tukipäätöksissä saattaa pudottaa henkilöitä korkeammista etuuksista alempien tukien saajiksi.

SOSTE haluaa kiinnittää erityistä huomiota siihen, että erityiskustannusten sitominen tiukasti ja liian kapea-alaisesti vain hoidollisiin toimenpiteisiin vähentää vammasta/sairaudesta kärsivän henkilön arjessa selviytymistä ja mahdollisuuksia täysipainoiseen elämään. Yli 70 % vammaisuuksien saajista on yli 65 -vuotiaita, joista enenevä määrä tulee käyttämään erilaisia palvelu-/tuetun asumisen muotoja, joissa palvelut hinnoitellaan erikseen ja joita – mikäli ne eivät ole suoraan syy-yhteydessä sairauden/vamman hoitoon – ei siis voisi ottaa huomioon erityiskustannuksina.

4. Vammaisuuksien suhde kuntoutukseen

Korotettua tai ylintä vammaistukea saavalla henkilöllä on subjektiivinen oikeus lääkinälliseen kuntoutukseen. Lain muutoksen myötä on mahdollista, että osa korkeamman tuen saajista tipahtaa perustuen tasolle, menettäen samalla oikeuden kuntoutukseen. Tätä kuntoutuksen kytköstä vammaistuen tasoon on vammais-/sairauskohtaisissa järjestöissä pidetty ongelmallisena.

SOSTE haluaa tässä yhteydessä muistuttaa tästä epäkohdasta ja tuoda esille kantansa, että kuntoutuksen riippuvuus vammaistuen tasosta tulisi poistaa. Kuntoutuksen tulee osaltaan toimia ennalta ehkäisevänä ja ihmisten toimintakykyä lisäävänä toimintana.